

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

**Методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів
спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
ОС «Бакалавр»**

Мукачево – 2021 рік

УДК 02(072)(075.8)
Б 59

*Розглянуто та рекомендовано до друку кафедрою
філологічних дисциплін і соціальних комунікацій
Протокол №12 від 25 січня 2021р.*

*Розглянуто та рекомендовано Науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
Протокол №8 від 18 лютого 2021р.*

Рецензент:

Укладач: Мовчан К.М. – старший викладач кафедри філологічних дисциплін і соціальних комунікацій

Б – 59

Бібліотекознавство: методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», ОС «Бакалавр» / укладач К.М. Мовчан.– Мукачево: РВЦ МДУ.– 32 с.

Методичні рекомендації розроблено з метою надання методичної допомоги щодо організації і проведення самостійної роботи з дисципліни «Бібліотекознавство». Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, методичні вказівки до виконання самостійної роботи, перелік тем для самостійного вивчення та завдання до них, перелік контрольних питань та завдань для поточного та підсумкового контролів, тести. Подано перелік рекомендованих джерел, які є доступними в бібліотеці МДУ та на сайті НБ МДУ.

Рекомендовано студентам спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа», ОС «Бакалавр».

©МДУ, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
I. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ....	5
Змістовий модуль I. Теоретичні засади бібліотекознавства.....	5
Тема 1. Сутність, функції сучасного бібліотекознавства.....	5
Тема 2. Структура бібліотекознавства: теорія, історія, організація, управління, методика.....	6
Тема 3. Основні етапи розвитку бібліотекознавства.....	7
Тема 4. Методологія і методика бібліотекознавчих досліджень.....	8
Тема 5. Основні напрями бібліотекознавчих досліджень на сучасному етапі.....	9
Змістовий модуль II. Бібліотека як соціальний інститут. Теоретичні засади та практичні аспекти організації функціонування бібліотечної справи.....	11
Тема 6. Функції бібліотеки.....	11
Тема 7. Бібліотека як система.....	12
Тема 8. Класифікація бібліотек.....	13
Тема 9. Типологізація бібліотек.....	14
Тема 10. Підготовка кадрів для бібліотек.....	16
Тема 11. Основні принципи організації і функціонування бібліотечної справи.....	17
Тема 12. Закономірності формування бібліотечних систем.....	18
Тема 13. Система управління бібліотечною справою.....	20
Тема 14. Бібліотечні об'єднання. Міжнародне бібліотечне співробітництво.....	21
Тема 15. Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій і закладів (IFLA): цілі, завдання, функції, структура, склад, головні органи.....	22
Теоретичні питання до екзамену.....	24
Завдання для самостійної та індивідуальної роботи.....	28

ПЕРЕДМОВА

Головним завданням освітнього процесу є формування мислячої людини, духовно зрілої, вільної і відповідальної, готової до розвитку, самовдосконалення. Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота сприяє формуванню самостійності, ініціативності, дисциплінованості, почуття відповідальності.

Метою самостійної роботи студентів є закріплення знань, формування умінь і навичок, вміння аналізувати проблемні ситуації, отримувати і опрацьовувати нову інформацію.

В основі самостійної роботи завжди лежить новий для студента матеріал, нові пізнавальні завдання. Самостійна робота як самостійна навчальна діяльність може виникнути на основі «інформаційного вакууму», коли у студента формується потреба дізнатися, освоїти щось нове, необхідне, важливе для себе, а засобів задовільнити потребу немає. Отже, в самостійній роботі привабливим стає оволодіння новим матеріалом. Але ефективність самостійної роботи студента значною мірою залежить від рівня його інформаційної культури.

Самостійна робота визначається готовністю студентів до безперервного пошуку нових, актуальних знань, до грамотного здійснення інформаційних процесів (пошуку, зберігання, переробки) – що є однією з головних професійних компетенції фахівця в будь-якій галузі, яка визначає успішність його особового зростання і соціальну затребуваність.

Ефективність виконання самостійної роботи залежить від уміння орієнтуватися в інформаційному просторі бібліотеки з її величезним масивом інформаційних ресурсів на традиційних та електронних носіях

I. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Змістовий модуль I. Теоретичні засади бібліотекознавства

Тема 1. Сутність, функції сучасного бібліотекознавства.

План

1. Об'єкт, предмет, мета, завдання, міждисциплінарні зв'язки курсу.
2. Структура і зміст курсу, організація навчального процесу.
3. Базові поняття і категорії курсу.
4. Історичний розвиток терміну «бібліотекознавство».
5. Цілі бібліотекознавства, його завдання, області наукового пошуку, їх межі.
6. Наукові та соціальні функції бібліотекознавства.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

1. На основі опрацьованих наукових і довідкових джерел розглянути різноманітні підходи до визначення базових понять: «бібліотека», «бібліотечна справа», «інформація», «документ», «комунікація», «загальне бібліотекознавство». Результати записати в таблицю

Поняття	Визначення	Автор (джерело)

2. Схематично зобразити міжпредметні зв'язки бібліотекознавства.

Вивчити основні поняття:

«бібліотекознавство», «предмет бібліотекознавства», «об'єкт бібліотекознавства».

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. Як називається галузь інформаційної, культурної та освітньої діяльності суспільства, спрямована на створення і розвиток мережі бібліотек, формування, опрацювання, упорядкування та зберігання бібліотечних фондів, організацію бібліотечного, інформаційного та довідково-бібліографічного обслуговування користувачів бібліотеки, підготовку та підвищення кваліфікації фахівців у галузі бібліотечної справи, наукове та методичне забезпечення розвитку бібліотечної діяльності?

- а) бібліотечна справа;
- б) бібліотечна система;
- в) бібліотечна мережа;
- г) бібліотекознавство.

2. Які аспекти вивчає бібліотекознавство?

- а) теорію бібліотечної справи;
- б) історію бібліотечної справи;
- в) організацію бібліотечної справи;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

3. Чи вивчає бібліотекознавство методику бібліотечної справи?

а) так;

б) ні.

Рекомендовані джерела:

1. **Бібліотекознавство** : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.

2. **Бібліотечна справа і бібліотекознавство України (2006–2010) [Електронний ресурс]** : наук. допом. бібліогр. покажч. / наук. ред. І.О. Негрейчук. – К., 2014. – 272 с.

3. Бондарева Д. Основні історичні етапи становлення бібліотечної справи: ключові аспекти/Д. Бондарева, К.М. Мовчан// Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. колегії В.В. Гоблик; заст. гол. ред. І.І. Алмашій. – Мукачево: РВВ МДУ, 2018. – Вип. 2(2). – С.10-13.

4. Бібліотекознавство: методичні рекомендації до проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», ОС «Бакалавр», «Молодший бакалавр»/укл. К.М. Мовчан.– Мукачево: РВЦ МДУ, 2020.– 32 с.

Тема 2. Структура бібліотекознавства: теорія, історія, організація, управління, методика.

План

1. Порівняльне (компаративне) бібліотекознавство як самостійна дисципліна бібліотекознавчого знання.

2. Бібліотекознавство загальне і спеціальне.

3. Структура бібліотекознавства як навчальної дисципліни.

4. Загальна характеристика статусу бібліотекознавства в системі наукового знання.

5. Бібліотекознавство як інформаційна та соціальна наука.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

1. Хто вперше дав визначення поняття «бібліотекознавство»:

М. Шреттінгер; М. Рубакін; Л. Хавкіна; К. Рубинський; Х. Алчевська? Обґрунтуйте відповідь.

2. Зобразіть схематично структуру бібліотекознавства як навчальної дисципліни

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. Хто першим ввів у науковий обіг термін «бібліотекознавство»?

а) Г. Ноде;

б) М. Шреттінгер;

в) М. Рубакін;

г) К. Рубинський;

д) Ю. Столяров.

2. На який період припадає зародження бібліотекознавства як навчальної дисципліни?

а) XVIII ст.;

б) XIX ст.;

в) XX ст.

3. Які соціальні функції виконує бібліотекознавство?

- а) культурно-просвітницьку;
- б) функцію виробничої сили;
- в) функцію соціальної сили;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

Рекомендовані джерела:

1. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
2. Бібліотечна справа і бібліотекознавство України (2006–2010) [Електронний ресурс] : наук. допом. бібліогр. покажч. / наук. ред. І.О. Негрейчук. – К., 2014. – 272 с.
3. Бібліотекознавство: методичні рекомендації до проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», ОС «Бакалавр», «Молодший бакалавр»/укл. К.М. Мовчан.– Мукачево: РВЦ МДУ, 2020.– 32 с.

Тема 3. Основні етапи розвитку бібліотекознавства.

План

1. Об'єктивні чинники і передумови виникнення бібліотекознавчої думки.
2. Розвиток бібліотекознавчої думки в бібліотеках Стародавнього Світу.
3. Релігійна спрямованість бібліотекознавчої думки Середньовіччя.
4. Відображення бібліотекознавчої думки у церковних інструкціях, настановах та пам'ятках.
5. Бібліотекознавча думка в період Княжої доби.
6. Демократизація бібліотекознавчої думки під впливом ідей Великої французької революції.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

1. Скласти зведену хронологічну таблицю історії розвитку бібліотекознавства як науки та навчальної дисципліни.
2. Що спонукало людей до створення бібліотек? Обґрунтуйте. Наведіть приклади появи перших бібліотек (якими були бібліотеки, в яких приміщеннях зберігались книги, хто був засновником).
3. Дайте характеристику Александрійської бібліотеки (засновник, фонд, приміщення, читачі, хранителі).
4. Перша бібліотека Київської Русі. (назва, засновник, фонд, приміщення, читачі, хранителі).

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. Найбільша бібліотека глиняних табличок була заснована:
  - а) у 668-627;
  - б) 868р.;
  - г) 310-240р.д.н.е.

2. Штемпель бібліотеки вперше з'явився у :

- а) Ніневійській бібліотеці;
- б)Александрійській бібліотеці;
- в)Бібліотеці Ярослава Мудрого.

3. Бібліотека Ярослава Мудрого заснована у:

- а) 1037р.;
- б) 868р.;
- в) 1753р.

Рекомендовані джерела:

1. **Бібліотекознавство** : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
2. **Бондарева, Д.-Т.** Бібліотека університету - сучасний інформаційний центр / Д.-Т. Бондарева, К. М. Мовчан // Бібліотека і книга у цифровому медіасвіті: європейський вектор : матеріали VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (30 жовтня 2020 р.). – Київ, 2020. – С. 14-15.
3. **Овчінников, В.** Історія книги. Еволюція книжкової структури : Реком. МОНУ як навч. посібник для студентів / В. Овчінников. – Львів : Світ, 2005. – 420 с.
4. **Історія бібліотечної справи** : курс лекцій для студентів спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" / укладачі: К.М. Мовчан, М.В. Бабіля. – Мукачево : МДУ, 2020. – 112 с.

Тема 4. Методологія і методика бібліотекознавчих досліджень.

План

1. Методологія бібліотекознавства.
2. Методологія дослідження як система наукових принципів, форм і способів пізнання, організації і побудови теоретичної діяльності, як вчення про цю систему.
3. Поняття про методи та наукову методика бібліотекознавства.
4. Загальнонаукові методи: емпіричні і теоретичні.
5. Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, абстрагування, формалізація, порівняння, спостереження (самоспостереження), експеримент, моделювання, прогнозування, структурно-функціональний метод, класифікація, цитування, бібліографічний метод, термінологічний аналіз, метод операціоналізації понять, кількісні методики бібліотекознавчих досліджень: вимірювання, статистичні таблиці, методи індексів і рядів динаміки, кореляційний аналіз.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

На основі опрацювання авторефератів дисертацій останніх років зі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа» (за базою даних «Автореферати дисертацій», розміщеній на веб-порталі Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського НАН України) охарактеризувати найрозповсюдженіші методи бібліотекознавчих досліджень.

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. Як називається система правил і прийомів підходу до вивчення явищ і предметів бібліотечної справи, спосіб досягнення наукової мети, рішення наукової задачі, певний спосіб дій, спрямований на отримання відповідних результатів у пізнанні або на практиці, прийом

теоретичного дослідження проблеми, що виходить зі знання закономірностей бібліотечної справи і досліджуваного предмета, процесу, явища?

- а) метод дослідження;
- б) бібліотекознавчий процес;
- в) бібліотечна кооперація.

2. Як називається логічний прийом, метод дослідження, який полягає в тому, що предмет, що вивчається, подумки або практично розчленовується на елементи (ознаки, властивості, відношення), кожен з яких потім досліджується окремо для того, щоб виділені елементи з'єднати за допомогою іншого логічного прийому в ціле, збагачене новими знаннями?

- а) абстрагування;
- б) синтез;
- в) аналіз.

3. Як називається метод бібліотекознавчих досліджень, сутність якого полягає в тому, що встановлюється подібність предмета, що вивчається, із спорідненими предметами або його відмінність від них?

- а) абстрагування;
- б) формалізація;
- в) порівняння.

4. Як називається метод пізнання, за допомогою якого в контрольованих і керованих умовах досліджуються явища дійсності?

- а) експеримент;
- б) формалізація;
- в) порівняння.

Рекомендовані джерела:

1. **Справочник бібліотекаря** / науч. ред. А.Н. Ванеев, В.А. Минкина. – изд. 2-е, исправл. и допол. – Санкт-Петербург : Профессия, 2003. – 448 с.
2. **Бібліотекознавство** : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
3. **Васильченко, М.П. та ін.** Бібліотечні фонди [Електронний ресурс] : посібник / М.П. та ін. Васильченко. – Харків : Основа, 1993. – 152 с.
4. **Кушнарєнко, Н. М.** Наукова обробка документів : підручник / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. – Київ : Вікар, 2003. – 328 с.
5. **Світельник, І.** Інформаційна культура студента : навчальний посібник. Реком. МОН молодьспорт України / І. Світельник. – К. : Кондор, 2012. – 182 с.
6. **Шаравара, Т. О.** Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами : навчальний посібник для аспірантів / Т. О. Шаравара. – К. : Ліра-К, 2016. – 256 с.

Тема 5. Основні напрями бібліотекознавчих досліджень на сучасному етапі.

План

1. Теоретико-методологічні засади бібліотекознавства, історія бібліотечної справи, бібліотечне фондознавство, бібліотечне читачознавство, формування мережі електронних

бібліотек, інформатизація бібліотек, організація та управління бібліотекою, управління бібліотечною справою, бібліотечна технологія, бібліотечний менеджмент і маркетинг, бібліотечне краєзнавство, бібліотечна професіологія та ін.

2. Перспективи розвитку українського бібліотекознавства.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

1. Що спричинило розвиток українського бібліотекознавства. Обґрунтуй .
2. Внесок О. Чубар'яна у розробку загального бібліотекознавства.
3. Коли і чому виникла потреба в бібліотечному краєзнавстві?

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. Як називається розділ бібліотекознавства, змістом якого є загальнотеоретичні, історичні й організаційні проблеми бібліотечної діяльності, а також вивчення об'єкта й предмета бібліотекознавства, його структури, термінології, місця в системі наук, зв'язків із суміжними науковими дисциплінами, закономірностей бібліотечної діяльності, її принципів і концепцій, методології й методики бібліотечних досліджень, історії бібліотекознавчої думки?

- а) загальне бібліотекознавство;
- б) спеціальне бібліотекознавство;
- в) спеціалізоване бібліотекознавство.

2. В. Талов обґрунтував китаєзнавство як:

- а) навчальну дисципліну;
- б) **самостійну галузь;**
- в) наукове пізнання.

3. Термін «бібліотечне фондознавство» запропонований німецьким вченим- бібліотекознавцем Арнімом Грезелем у :

- а) 1902р.;
- б) 1981р.;
- в) 1971р.

Рекомендовані джерела:

1. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
2. Роль бібліотеки у створенні когнітивного ресурсу суспільства знань: технології, освіта, наука [Електронний ресурс] : збірник наукових праць / ред. кол. Л.Г. Бакуменко та інші. – Харків : ХДУХТ, 2016. – 183 с.
3. Бібліотечна справа і бібліотекознавство України (2006–2010) [Електронний ресурс] : наук..допом. бібліогр. покажч. / наук. ред. І.О. Негрейчук. – К., 2014. – 272 с.
4. Білуха, М. Т. Методологія наукових досліджень : Допущено МОНУ як підручник для студ. ВНЗ / М. Т. Білуха. – К : АБУ, 2002. – 480 с.
5. Кушнарєнко, Н. М. Бібліотечне краєзнавство : Підручник. Затв. МОНУ / Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання, 2007. – 502 с
6. Палєха, Ю. І. Бібліотечне фондознавство : навчальний посібник / Ю. І. Палєха, І. О. Іванова, Л. О. Черепуха ; за заг. ред. Ю.І. Палєхи. – К. : Ліра-К, 2019. – 276 с.

Змістовий модуль II. Бібліотека як соціальний інститут. Теоретичні засади та практичні аспекти організації функціонування бібліотечної справи.

Тема 6. Функції бібліотеки.

План

1. Еволюція поглядів науковців щодо функцій бібліотеки.
2. Зміст поняття «функція бібліотеки».
3. Соціальні функції бібліотеки.
4. Технологічні функції бібліотеки.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

Охарактеризувати еволюцію поглядів бібліотекознавців щодо функцій бібліотек. Результати оформити в таблиці

Рік	Автор	Функції бібліотеки

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1.Що є узагальненим переліком обов'язків бібліотеки перед суспільством, які диктуються ним, потрібні йому, прямо або побічно впливають на нього?

- а) соціальні функції бібліотеки;**
- б) технологічні функції бібліотеки;
- в) мета діяльності бібліотеки.

2.Як називаються зовнішні функції, які за об'єктом дії виходять за внутрішні межі бібліотеки, безпосередньо або опосередковано позначаються на суспільстві і тим або іншим чином відчуються або сприймаються ним?

- а) соціальні функції бібліотеки;**
- б) технологічні функції бібліотеки;
- в) мета діяльності бібліотеки.

3.Як називаються внутрішні види діяльності, які не виходять за межі бібліотеки за об'єктом впливу, служать необхідною умовою здійснення бібліотекою своїх соціальних функцій, а також для підтримки діяльності бібліотеки в необхідному режимі або на доцільному рівні якості?

- а) соціальні функції бібліотеки;
- б) технологічні функції бібліотеки;**
- в) універсальні функції бібліотеки.

4.Під впливом яких чинників формуються технологічні функції бібліотеки?

- а) під впливом внутрішніх потреб раціональної бібліотечної технології праці;**
- б) під впливом потреб суспільства;
- в) всі відповіді правильні.

5.Під впливом яких чинників формуються соціальні функції бібліотеки?

- а) під впливом внутрішніх потреб раціональної бібліотечної технології праці;

б) під впливом потреб суспільства;

в) всі відповіді правильні.

Рекомендовані джерела:

1. Бібліотекознавство: курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево: РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
2. Васильченко, М.П. та ін. Бібліотечні фонди [Електронний ресурс] : посібник / М.П. та ін. Васильченко. – Харків: Основа, 1993. – 152 с.
3. Дригайло, В. Г. Технология работы библиотеки: Научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М.: ЛИБЕРЕЯ, 2009. – 544 с.
4. Митрофанова, С. В. Учет библиотечных фондов: методическое пособие / С. В. Митрофанова. – М. : Профиздат, 2001. – 160.
5. Палеха, Ю. І. Бібліотечне фондознавство: навчальний посібник / Ю. І. Палеха, І. О. Іванова, Л. О. Черепуха ; за заг. ред. Ю.І. Палехи. – К. : Ліра-К, 2019. – 276 с.
6. Пасмор, Н. П. Бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів : монографія / Н. П. Пасмор. – К : Кондор, 2006. – 116 с.
7. Пашутинський, Є. К. Посадові інструкції. Освіта, культура, мистецтво / Є. К. Пашутинський. – 2-е видання, стереотипне. – К : КНТ, 2008. – 240с.
8. Світельник, І. Інформаційна культура студента : навчальний посібник. Реком. МОН молодьспорт України / І. Світельник. – К. : Кондор, 2012. – 182 с.
9. Шаравара, Т. О. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами : навчальний посібник для аспірантів / Т. О. Шаравара. – К. : Ліра-К, 2016. – 256 с.
10. Ярошенко, Т. О. Електронні журнали в системі інформаційних ресурсів бібліотеки : монографія / Т. О. Ярошенко. – К : Знання, 2010. – 215с.

Тема 7. Бібліотека як система.

План

1. Поняття системного аналізу бібліотеки.
2. Сутнісна системна модель бібліотеки.
3. Структурна характеристика бібліотеки: основні елементи і підсистеми, їх внутрішні і зовнішні функції.
4. Бібліотечний фонд як підсистема бібліотеки.
5. Тематична і видова структура, кількісний і якісний склад, види.
6. Функції бібліотечного фонду.
7. Організаційна структура бібліотеки: поняття та сутність, види.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

Побудувати схематично бібліотечну систему сільської бібліотеки, бібліотеки вищого навчального закладу. В чому відмінність систем?

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1.Згідно із Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», які бібліотеки є провідними культурними, освітніми, науково-інформаційними державними закладами, що здійснюють функції науково-дослідного, методичного та координаційного центру з питань

бібліотекознавства, бібліографознавства, документознавства, беруть участь у розробленні державної політики в галузі бібліотечної справи та її реалізації?

а) національні;

б) вузівські;

в) галузеві.

2. Які, згідно із Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», види бібліотек виокремлюються за змістом бібліотечних фондів?

а) всеукраїнські загальнодержавного значення, обласні, міські, сільські;

б) обласні, міжгалузеві, публічні, масові;

в) універсальні, галузеві, міжгалузеві;

г) всі відповіді правильні;

д) всі відповіді неправильні.

3. Які, згідно із Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», види бібліотек виокремлюються за їх значенням?

а) всеукраїнські загальнодержавного значення, обласні, міські, сільські;

б) обласні, сільські, публічні, масові;

в) всеукраїнські загальнодержавного значення, обласні, міжгалузеві, дитячі;

г) всі відповіді правильні; д) всі відповіді неправильні.

Рекомендовані джерела:

1. Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Севастополь, 19-21 травня 2009 р. – Севастополь : СевНТУ, 2009. – 192 с.
2. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
3. Васильченко, М.П. та ін. Бібліотечні фонди [Електронний ресурс] : посібник / М.П. та ін. Васильченко. – Харків : Основа, 1993. – 152 с.
4. Добленко, Т. О. Національні бібліотеки світу : практикум / Т. О. Добленко. – К. : Ліра-К, 2017. – 48 с.

Тема 8. Класифікація бібліотек.

План

1. Дискусійність питання класифікації і типологізації бібліотек.
2. Еволюція поглядів бібліотекознавців на проблеми класифікації і типологізації бібліотек.
3. Сутність класифікації й типологізації. Ієрархічні, фасетні, змішані класифікації бібліотек.
4. Ознаки класифікування бібліотек.
5. Класифікація бібліотек за різними критеріями (соціальне призначення, засновники, форма власності, юридичний статус, науковий статус, адміністративно-територіальний поділ, доступність, платність обслуговування, статус, зона обслуговування, зміст документів, форма документів, обсяг фондів, запрограмована активність використання, вік користувачів, психофізіологічні можливості користувачів, кількість користувачів, наявність штатного персоналу, кількість співробітників, технічний стан будівлі, площа приміщень тощо).

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

Охарактеризувати еволюцію поглядів бібліотекознавців щодо класифікації бібліотек. Результати оформити в таблиці

Рік	Автор	Критерій	Бібліотеки
-----	-------	----------	------------

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. Які існують різновиди методу класифікації?

- а) систематизація;**
- б) типізація;
- в) предметизація.

2. На який період припадають перші спроби розроблення науково обґрунтованої класифікації бібліотек?

- а) 1890-і рр.;
- б) 1930-і рр.;**
- в) 1970-і рр..

3. За змістом бібліотечних фондів бібліотеки є:

- а) універсальні;
- б) шкільні;
- в) вузівські.

Рекомендовані джерела:

1. Справочник библиотекаря / науч. ред. А.Н. Ванеев, В.А. Минкина. – изд. 2-е, исправл. и допол. – Санкт-Петербург : Профессия, 2003. – 448 с
2. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
3. Добленко, Т. О. Національні бібліотеки світу : практикум / Т. О. Добленко. – К. : Ліра-К, 2017. – 48 с.
4. Дригайло, В. Г. Технология работы библиотеки : Научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2009. – 544 с.
5. Дригайло, В. Г. Основы организации работы библиотеки вуза : научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2007. – 624 с
6. Дригайло, В. Г. Основы управления библиотекой высшего учебного заведения : научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло, Е. В. Башун, В. Н. Вольнец. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2004. – 328 с.
7. Кушнарченко, Н. М. Бібліотечне краєзнавство : Підручник. Затв. МОНУ / Н. М. Кушнарченко. – К. : Знання, 2007. – 502 с.

Тема 9. Типологізація бібліотек.

План

1. Сутнісні критерії типологізації бібліотек.
2. Соціальне призначення як основна типотворююча ознака типологізації бібліотек.

3. Загальні бібліотеки (публічні, масові, універсальні, загальнодоступні), їх основні типологічні ознаки: національні, обласні універсальні (регіональні) і публічні бібліотеки.
4. Типологічні особливості та функції національних бібліотек.
5. Типологічні ознаки універсальних бібліотек.
6. Спеціальні бібліотеки (спеціалізовані, галузеві, наукові), їх основні типологічні ознаки: виробничі, наукові, навчальні, управлінські бібліотеки.
7. Загальнодоступні спеціальні бібліотеки.
8. Галузева диференціація бібліотек.
9. Типологічні особливості особистих бібліотек, їх види і функції.
10. Приватні зібрання в бібліотеках.
11. Інтернет та утворення електронних, цифрових, гібридних бібліотек.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

Охарактеризувати еволюцію поглядів бібліотекознавців щодо типологізації бібліотек. Результати оформити в таблиці

Рік	Автор	Критерій	Бібліотеки
-----	-------	----------	------------

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. За значенням бібліотеки поділяються на:
  - а) всеукраїнські загальнодержавного значення; республіканські; обласні; міські; районні; селищні; сільські;
  - б) всеукраїнські загальнодержавного значення; республіканські; обласні; міські; районні; селищні; сільські; зарубіжні;
  - в) всеукраїнські; відомчі, республіканські; обласні; міські; районні; селищні; сільські.

2. За змістом бібліотечних фондів бібліотеки є:
  - а) універсальні; галузеві; міжгалузеві;
  - б) сільські; універсальні; галузеві; міжгалузеві;
  - в) республіканські; універсальні; галузеві; міжгалузеві.

3. За призначенням бібліотеки поділяються на:
  - а) публічні, спеціальні;
  - б) універсальні; галузеві; міжгалузеві;
  - в) селищні; сільські; зарубіжні.

Рекомендовані джерела:

1. Стандарти з інформації, бібліотечної і видавничої справи станом на 01.03.2004 рік : бібліографічний покажчик. – К. : Державна науково-технічна бібліотека України, 2004. – 16 с.
2. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
3. Добленко, Т. О. Національні бібліотеки світу : практикум / Т. О. Добленко. – К. : Ліра-К, 2017. – 48 с.
4. Дригайло, В. Г. Основы организации работы библиотеки вуза : научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2007. – 624 с.

5. Кушнарєнко, Н. М. Наукова обробка документів : підручник / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. – Київ : Вікар, 2003. – 328 с
6. Митрофанова, С. В. Учет библиотечных фондов : методическое пособие / С. В. Митрофанова. – М. : Профиздат, 2001. – 160

Тема 10. Підготовка кадрів для бібліотек.

План

1. Стандарти бібліотечної освіти України.
2. Загальна характеристика навчальних планів підготовки бібліотечних кадрів.
3. Мережа вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців бібліотечної справи в Україні.
4. Підготовка бібліотечних фахівців для роботи в умовах автоматизованих бібліотечно-інформаційних технологій: технізація бібліотечно-інформаційної освіти.
5. Професійний розвиток і самоосвіта бібліотекаря.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

Визначити завдання та обов'язки, кваліфікаційні вимоги, які висуваються до бібліотекаря згідно з «Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників» Вип. 81.»Культура і мистецтво».

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. У яких навчальних закладах України можна отримати вищу освіту за спеціальністю 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія»?

- а) Харківська державна академія культури;
- б) Київський університет імені Бориса Грінченка;
- в) Львівський національний університет імені Івана Франка;
- г) **всі відповіді правильні.**

2. У складі яких навчальних закладів України надаються освітні послуги з підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів?

- а) у Харківській державній академії культури;
- б) у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв;
- в) у Рівненському державному гуманітарному університеті;
- г) **всі відповіді правильні.**

3. Як називається професійно-кваліфікаційна модель, яка виражає специфічні характеристики виду діяльності і вимоги до виконавця діяльності?

- а) кваліфікаційна характеристика;
- б) **професіограма;**
- в) професіологія;
- г) посадова інструкція.

Рекомендовані джерела:

1. Пашутинський, Є. К. Посадові інструкції. Освіта, культура, мистецтво / Є. К. Пашутинський. – 2-е видання, стереотипне. – К : КНТ, 2008. – 240с.

2. Справочник библиотекаря / науч. ред. А.Н. Ванеев, В.А. Минкина. – изд. 2-е, исправл. и допол. – Санкт-Петербург : Профессия, 2003. – 448 с.
3. Стандарти з інформації, бібліотечної і видавничої справи станом на 01.03.2004 рік : бібліографічний покажчик. – К. : Державна науково-технічна бібліотека України, 2004. – 16 с.
4. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
5. Бібліотечна справа і бібліотекознавство України (2006–2010) [Електронний ресурс] : наук..допом. бібліогр. покажч. / наук. ред. І.О. Негрейчук. – К., 2014. – 272 с.
6. Дригайло, В. Г. Технология работы библиотеки : Научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2009. – 544 с.
7. Дригайло, В. Г. Основы организации работы библиотеки вуза : научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2007. – 624 с.

Тема 11. Основні принципи організації і функціонування бібліотечної справи.

План

1. Поняття про принципи організації і функціонування бібліотечної справи.
2. Основні принципи організації і функціонування бібліотечної справи: загальнодоступність бібліотечної справи, пріоритет читацьких інтересів, системність бібліотечної справи, оптимальне поєднання централізації і децентралізації, координація і кооперація бібліотечної діяльності, державно-громадський характер бібліотечної справи.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

Склади схему координації бібліотек а м. Мукачево.

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. Які основні принципи бібліотечної справи визначає сучасне бібліотекознавство?
  - а) загальнодоступність бібліотечної справи;
  - б) пріоритет читацьких інтересів;
  - в) системність бібліотечної справи;
  - г) **всі відповіді правильні.**

2. Як називається організація певного, заздалегідь передбаченого планом на основі спеціалізації (розподілу праці) і розрахованого на тривалий термін взаємного зв'язку між бібліотеками (бібліотечними мережами) в цілях спільного вирішення загальної задачі – максимального залучення населення до користування бібліотечною книгою, повнішого задоволення читацьких запитів, раціонального формування і ефективного використання бібліотечних ресурсів?
  - а) бібліотечна спеціалізація;
  - б) бібліотечна кооперація;
  - в) **бібліотечна координація.**

3. Які бібліотечні процеси охоплює бібліотечна координація?
  - а) формування, розміщення і використання фондів;
  - б) обслуговування читачів;
  - в) науково-методична робота;

- г) всі відповіді правильні;
д) всі відповіді неправильні.

4. Як називається об'єднання можливостей і засобів – ресурсів групи незалежних бібліотек на певній території в цілях досягнення оптимального обслуговування всіма можливими ресурсами існуючих і потенційних споживачів кожної з бібліотек, що входять у дану систему?

- а) бібліотечна спеціалізація;
б) бібліотечна кооперація;
в) бібліотечна координація.

Рекомендовані джерела:

1. Справочник библиотекаря / науч. ред. А.Н. Ванеев, В.А. Минкина. – изд. 2-е, исправл
2. Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м.Севастополь, 19-21 травня 2009 р. – Севастополь : СевНТУ, 2009. – 192 с.
3. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
4. Бібліотечна справа і бібліотекознавство України (2006–2010) [Електронний ресурс] : наук..допом. бібліогр. покажч. / наук. ред. І.О. Негрейчук. – К., 2014. – 272 с.
5. Добленко, Т. О. Національні бібліотеки світу : практикум / Т. О. Добленко. – К. : Ліра-К, 2017. – 48 с.
6. Дригайло, В. Г. Технология работы библиотеки : Научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2009. – 544 с.
7. Дригайло, В. Г. Основы организации работы библиотеки вуза : научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2007. – 624 с.

Тема 12. Закономірності формування бібліотечних систем.

План

1. Об'єктивний характер системного розвитку бібліотечної справи.
2. Процес формування бібліотечних систем як специфічна закономірність бібліотечної справи.
3. Цілісність бібліотечної системи.
4. Структурна організація бібліотечних систем.
5. Розвиток (динамічність) бібліотечної системи.
6. Основи організації та функціонування бібліотечної системи України.
7. Основні напрями розвитку єдиної системи бібліотек.
8. Процеси інтеграції і взаємодії бібліотек України з підприємствами, установами та організаціями.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

1. Опишіть роботу централізованої бібліотечної системи.
2. Керуючись Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну діяльність», дайте визначення основних понять галузі бібліотечна справа

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. Які позитивні сторони застосування централізації бібліотек?

- а) проведення єдиної політики формування, розміщення і використання бібліотечних ресурсів;
- б) централізоване комплектування, обробка і перерозподіл літератури;
- в) можливість об'єднання основних бібліотечних процесів і при дефіциті бібліотечних ресурсів знаходження ефективніших шляхів їх формування і використання;
- г) всі відповіді правильні;**
- д) всі відповіді неправильні.

2. Які позитивні сторони застосування децентралізації бібліотек?

- а) розвиток ініціативи бібліотечних працівників;
- б) підвищення гнучкості й адаптивності бібліотечної системи;
- в) забезпечення оперативності прийняття управлінських рішень;
- г) всі відповіді правильні;**
- д) всі відповіді неправильні.

3. Які негативні сторони застосування централізації бібліотек?

- а) реальна небезпека неузгоджених дій бібліотек, об'єктивно не спрямованих на досягнення спільної мети бібліотечної системи;
- б) можлива переоцінка чинників, що враховують лише поточні потреби конкретної бібліотеки;
- в) недооцінка чинників перспективного розвитку усієї системи;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.**

4. Як називається організація певного, заздалегідь передбаченого планом на основі спеціалізації (розподілу праці) і розрахованого на тривалий термін взаємного зв'язку між бібліотеками (бібліотечними мережами) в цілях спільного вирішення загальної задачі – максимального залучення населення до користування бібліотечною книгою, повнішого задоволення читацьких запитів, раціонального формування і ефективного використання бібліотечних ресурсів?

- а) бібліотечна спеціалізація;
- б) бібліотечна кооперація;
- в) бібліотечна координація.**

Рекомендовані джерела:

1. Справочник библиотекаря / науч. ред. А.Н. Ванеев, В.А. Минкина. – изд. 2-е, исправл
2. Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м.Севастополь, 19-21 травня 2009 р. – Севастополь : СевНТУ, 2009. – 192 с.
3. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
4. Бібліотечна справа і бібліотекознавство України (2006–2010) [Електронний ресурс] : наук. допом. бібліогр. покажч. / наук. ред. І.О. Негрейчук. – К., 2014. – 272 с.
5. Добленко, Т. О. Національні бібліотеки світу : практикум / Т. О. Добленко. – К. : Ліра-К, 2017. – 48 с.
6. Дригайло, В. Г. Технология работы библиотеки : Научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2009. – 544 с.

7. Дригайло, В. Г. Основы организации работы библиотеки вуза : научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2007. – 624 с.

Тема 13. Система управління бібліотечною справою.

План

1. Основи управління бібліотечною справою.
2. Співвідношення понять «управління» і «менеджмент».
3. Характеристика суб'єктів і об'єктів управління бібліотечною справою: сутнісні характеристики, типові особливості і специфічні закономірності.
4. Цілі управління бібліотечною справою.
5. Критерії ефективності управління бібліотечною справою.
6. Науково обґрунтована і реалістична бібліотечна політика як основа управління бібліотечною справою.
7. Організаційна структура управління бібліотечною справою.
8. Органи координаційного управління бібліотечною справою.
9. Удосконалення системи управління бібліотечною справою України.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

Охарактеризуйте організаційну структуру управління бібліотечною справою.

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. Як називається безперервний, цілеспрямований, об'єктивно обумовлений процес дії на бібліотечні об'єкти різних рівнів і типів (бібліотечна справа в цілому, бібліотечна мережа, бібліотечне об'єднання, бібліотека, стосунки між ними), що забезпечує їх єдність і цілісність для досягнення кінцевого результату (задоволення інформаційних потреб) за зовнішніх і внутрішніх умов, що змінюються?

- а) управління бібліотечною справою;
- б) організація бібліотечної справи;
- в) бібліотечна координація.

2. На що спрямовується бібліотечна політика?

- а) створення в країні єдиного бібліотечного простору;
- б) інтенсифікація процесу збагачення інформаційного потенціалу бібліотечної справи;
- в) використання бібліотечних ресурсів;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

3. Які цілі управління бібліотечною справою виокремлюються з огляду на рівні управління?

- а) загальнодержавні;
- б) територіальні;
- в) відомчо-галузеві;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

Рекомендовані джерела:

1. Пашутинський, Є. К. Посадові інструкції. Освіта, культура, мистецтво / Є. К. Пашутинський. – 2-е видання, стереотипне. – К : КНТ, 2008. – 240с.
2. Справочник бібліотекаря / науч. ред. А.Н. Ванеев, В.А. Минкина. – изд. 2-е, исправл. и допол. – Санкт-Петербург : Профессия, 2003. – 448 с.
3. Стандарти з інформації, бібліотечної і видавничої справи станом на 01.03.2004 рік : бібліографічний покажчик. – К. : Державна науково-технічна бібліотека України, 2004. – 16 с.
4. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
5. Бібліотечна справа і бібліотекознавство України (2006–2010) [Електронний ресурс] : наук..допом. бібліогр. покажч. / науч. ред. І.О. Негрейчук. – К., 2014. – 272 с.
6. Дригайло, В. Г. Технология работы библиотеки : Научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2009. – 544 с.
7. Дригайло, В. Г. Основы организации работы библиотеки вуза : научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2007. – 624 с.

Тема 14. Бібліотечні об'єднання. Міжнародне бібліотечне співробітництво.

План

1. Передумови виникнення, основні етапи розвитку міжнародного бібліотечного співробітництва.
2. Міжнародні бібліотечні організації як провідні центри міжнародного бібліотечного співробітництва: сфера діяльності, цілі, характер компетентності, завдання, функції, організаційна структура, членство, процедурні аспекти.
3. Класифікація міжнародних бібліотечних організацій.
4. Основні напрями діяльності міжнародних бібліотечних організацій: наукова, дослідницька, видавнича, у сфері стандартизації, професійної освіти, упровадженні новітніх інформаційних технологій.
5. Етичні кодекси міжнародних бібліотечних організацій.

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

На основі опрацювання наукових публікацій і матеріалів веб-сайтів у мережі Інтернет зібрати основні відомості про діяльність провідних міжнародних бібліотечних організацій. Результати подати у таблиці, зокрема, назва організації, рік її заснування, кількісний і якісний склад, керівні органи, основні напрями діяльності та проекти, видання, участь України у діяльності організації.

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. У якому році заснована УБА?

- а) 1971 р.;
- б) 1991 р.;
- в) 1995 р.;**
- г) 2001 р.

2. Яка мета діяльності УБА?

- а) всебічне сприяння розвитку бібліотечної справи;
- б) всебічне сприяння забезпеченню права читачів та споживачів інформації на якісне і своєчасне бібліотечне та інформаційно-бібліографічне обслуговування;
- в) захист соціальних та інших спільних інтересів членів УБА.

3. На який період припадає зародження міжнародного бібліотечного співробітництва?

- а) XVIII ст.;
- б) XIX ст.;**
- в) XX ст.

Рекомендовані джерела:

1. Пашутинський, Є. К. Посадові інструкції. Освіта, культура, мистецтво / Є. К. Пашутинський. – 2-е видання, стереотипне. – К : КНТ, 2008. – 240с.
2. Справочник бібліотекаря / науч. ред. А.Н. Ванеев, В.А. Минкина. – изд. 2-е, исправл. и допол. – Санкт-Петербург : Профессия, 2003. – 448 с.
3. Стандарти з інформації, бібліотечної і видавничої справи станом на 01.03.2004 рік : бібліографічний покажчик. – К. : Державна науково-технічна бібліотека України, 2004. – 16 с.
4. Бібліотекознавство : курс лекцій / укладач К.М. Мовчан. – Мукачево : РВЦ МДУ, 2019. – 120 с.
5. Бібліотечна справа і бібліотекознавство України (2006–2010) [Електронний ресурс] : наук..допом. бібліогр. покажч. / наук. ред. І.О. Негрейчук. – К., 2014. – 272 с.
6. Дригайло, В. Г. Технология работы библиотеки : Научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2009. – 544 с.
7. Дригайло, В. Г. Основы организации работы библиотеки вуза : научно-практическое пособие / В. Г. Дригайло. – М. : ЛИБЕРЕЯ, 2007. – 624 с.

Тема 15. Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій і закладів (IFLA): цілі, завдання, функції, структура, склад, головні органи.

План

1. Передумови створення організації, основні етапи розвитку.
2. Основні напрями діяльності на сучасному етапі.
3. Провідні глобальні і регіональні міжнародні бібліотечні організації: цілі, завдання, функції, структура, склад, головні органи, основні проекти та напрями діяльності.
4. Форми міжнародного співробітництва бібліотек України (міжнародний книгообмін, міжнародні наукові конференції, виставки, міжнародні програми, наукові дослідження, тренінги тощо).

Завдання для опанування теоретичним матеріалом

На основі опрацювання наукових публікацій і матеріалів веб-сайтів у мережі Інтернет зібрати основні відомості про діяльність провідних міжнародних бібліотечних організацій. Результати подати у таблиці, зокрема, назва організації, рік її заснування, кількісний і якісний склад, керівні органи, основні напрями діяльності та проекти, видання, участь України у діяльності організації.

Тести для підготовки до підсумкового контролю

1. У рамках якої міжнародної бібліотечної організації діє програма «Загальна доступність видань»?

- а) **ІФЛА;**
- б) ЮНЕСКО;
- в) ІАМЛІ;
- г) ФІД.

2. У якому році заснована ІФЛА?

- а) 1895 р.;
- б) **1927 р.;**
- в) 1945 р.;
- г) 1951 р.;
- д) 1991 р.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Базові поняття і категорії бібліотекознавства.
2. Цілі бібліотекознавства, його завдання, області наукового пошуку, їх
3. Дискусійність питання про об'єкт бібліотекознавства.
Інформація, об'єктивована у вигляді публікації, як елемент об'єкта бібліотекознавства.
4. Читач (споживач інформації, абонент, користувач) як елемент об'єкта бібліотекознавства.
5. Бібліотекар як елемент об'єкта бібліотекознавства.
6. Дискусійність питання про предмет бібліотекознавства.
7. Наукові функції бібліотекознавства.
8. Соціальні функції бібліотекознавства.
9. Структура бібліотекознавства як науки.
10. Структура бібліотекознавства як навчальної дисципліни.
11. Міждисциплінарні зв'язки бібліотекознавства.
12. Основні етапи розвитку бібліотекознавства.
13. Передісторія бібліотекознавчої думки.
14. Розвиток бібліотекознавчої думки в бібліотеках Стародавнього Світу.
15. Релігійна спрямованість бібліотекознавчої думки Середньовіччя.
16. Виникнення і становлення бібліотекознавства як наукової і навчальної дисципліни у XIX ст.
17. Українське бібліотекознавство XIX - початку XX ст.
18. Формування бібліотекознавства як навчальної дисципліни Роль міжнародних фахових об'єднань у розвитку бібліотекознавства.
19. Розвиток українського бібліотекознавства у XX ст.
20. Нові завдання бібліотекознавства в умовах інформаційного суспільства.
21. Фахова бібліотекознавча періодика.
22. Поняття про методи та наукову методику бібліотекознавства.
23. Характеристика загальнонаукових методів бібліотекознавчих досліджень.
24. Характеристика спеціальних методів бібліотекознавчих досліджень.

25. Характеристика діяльності основних центрів бібліотекознавчих досліджень в Україні.
26. Організація бібліотекознавчих досліджень в Україні на сучасному етапі.
27. Основні напрями бібліотекознавчих досліджень на сучасному етапі.
28. Українські наукові бібліотекознавчі школи.
29. Соціальні функції бібліотеки як одна з найфундаментальніших проблем бібліотечної теорії і практики.
30. Еволюція поглядів бібліотекознавців на соціальне призначення бібліотеки.
31. Співвідношення соціальних і технологічних функцій бібліотеки.
32. Соціальні функції бібліотеки.
33. Технологічні функції бібліотеки.
34. Дискусійність питання класифікації і типологізації бібліотек.
35. Еволюція поглядів бібліотекознавців на проблеми класифікації і типологізації бібліотек.
36. Класифікація бібліотек за різними критеріями.
37. Класифікація бібліотек за соціальним призначенням.
38. Класифікація бібліотек за адміністративно-територіальним поділом.
39. Класифікація бібліотек за змістом фондів.
40. Загальні бібліотеки, їх основні типологічні ознаки.
41. Типологічні особливості та функції національних бібліотек.
42. Типологічні ознаки універсальних бібліотек.
43. Спеціальні бібліотеки, їх основні типологічні ознаки.
44. Типологічні особливості особистих бібліотек, їх види і функції.
45. Загальнодоступні спеціальні бібліотеки.
46. Галузева диференціація бібліотек.
47. Історичні витоки та закономірності історичного розвитку бібліотечної професії та бібліотечної освіти.
48. Бібліотечно-інформаційний фахівець як особлива соціально- професійна група.
49. Професіограма і кваліфікаційні характеристики бібліотекаря.
50. Бібліотечна професіологія: зміст, завдання, основні напрями досліджень.
51. Кодекси професійної етики бібліотекаря.

52. Основні принципи і стратегічні цілі бібліотечної освіти України.
53. Місце бібліотекознавчої професіології в структурі бібліотекознавства.
54. Підготовка науково-педагогічних бібліотечних кадрів в Україні.
55. Система безперервної бібліотечно-інформаційної освіти.
56. Структурна характеристика бібліотеки: основні елементи і підсистеми, їх внутрішні і зовнішні функції.
57. Основні принципи організації і функціонування бібліотечної справи.
58. Забезпеченість населення бібліотечною мережею в Україні на сучасному етапі.
59. Централізована бібліотечна система як первинний рівень бібліотечних об'єднань.
60. Національні бібліотеки України.
61. Державні бібліотеки України.
62. Мережа бібліотек Міністерства культури України: ознаки, завдання і функції.
63. Мережа бібліотек Національної академії наук України: ознаки, завдання і функції.
64. Мережа науково-технічних бібліотек України: ознаки, завдання і функції.
65. Мережа сільськогосподарських бібліотек України: ознаки, завдання і функції.
66. Мережа медичних бібліотек України: ознаки, завдання і функції.
67. Мережа освітянських бібліотек України: ознаки, завдання і функції.
68. Науково обґрунтована і реалістична бібліотечна політика як основа управління бібліотечною справою.
69. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу».
70. Організаційна структура управління бібліотечною справою України.
71. Органи державного управління бібліотечною справою України (державний, галузевий, територіальний рівні).
72. Органи керівництва мережами бібліотек НАН України, науково-технічних, сільськогосподарських, освітянських бібліотек.
73. Українська бібліотечна асоціація (УБА) і її роль в управлінні бібліотечною справою України.
74. Передумови виникнення, основні етапи розвитку міжнародного бібліотечного співробітництва.
75. Міжнародні бібліотечні організації як провідні центри міжнародного бібліотечного

співробітництва.

76. Основні об'єкти зовнішнього середовища бібліотеки.
77. IFLA як провідний осередок міжнародного бібліотечного співробітництва.
78. Форми міжнародного співробітництва бібліотек України.
79. Основні елементи функціонування бібліотеки.
80. Міністерство культури України як центральний орган виконавчої влади, який здійснює загальне методичне керівництво бібліотеками України та координацію їх роботи.
81. Бібліотечний фонд як підсистема бібліотеки.
82. Користувач як підсистема бібліотеки.
83. Бібліотекар як підсистема бібліотеки.
84. Матеріально-технічна база як підсистема бібліотеки.
85. Організаційна структура бібліотеки.
86. Еволюція поглядів бібліотекознавців щодо бібліотеки як системи.
87. Основні параметри результатів діяльності бібліотеки, їх кількісні та якісні характеристики.
88. Основні, допоміжні (забезпечуючі) та управлінські процеси діяльності бібліотеки.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи

Варіант №1.

1. На основі опрацювання наукових і довідкових джерел розглянути різноманітні підходи до визначення базових понять курсу: «бібліотека», «бібліотечна справа», «бібліотекар»; «інформація», «документ», «публікація», «комунікація», «інформаційні потреби», «інформаційна система»; «читач бібліотеки», «користувач бібліотеки», «абонент бібліотеки»; «бібліотечне обслуговування».

2. Схематично зобразити міжпредметні зв'язки бібліотекознавства.

3. Скласти зведену хронологічну таблицю історії розвитку бібліотекознавства як науки та навчальної дисципліни.

4. Охарактеризувати фахову бібліотекознавчу періодику.

Варіант №2

1. Охарактеризувати еволюцію поглядів бібліотекознавців щодо функцій бібліотек.

2. Проаналізувати зовнішні і внутрішні функції підсистем бібліотеки як системи.

3. Навести приклади позитивних і негативних впливів зовнішнього середовища на функціонування бібліотеки (політичних, економічних, технологічних чинників, населення, окремих елементів системи соціальних комунікацій тощо).

4. Охарактеризувати еволюцію поглядів бібліотекознавців щодо класифікації і типологізації бібліотек.

Варіант № 3

1. Визначити завдання та обов'язки, знання, кваліфікаційні вимоги, які висуваються до бібліотекаря згідно з «Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників».
2. Визначити специфічні професійні характеристики й особисті риси бібліотекаря.
3. Побудувати багаторівневу схему бібліотечної системи України.

Варіант №4

1. На основі аналізу даних статистичного бюлетеня Державної служби статистики України «Заклади культури, мистецтва, фізкультури та спорту України у ... р.» проаналізувати сучасний стан забезпеченості населення України бібліотечною мережею.
2. Охарактеризувати основні аспекти бібліотекознавства.
3. Які наукові функції виконує бібліотекознавство?

Варіант № 5

1. Назвіть провідні центри бібліотекознавчих досліджень в Україні.
2. Охарактеризуйте наукові та соціальні функції бібліотекознавства.
3. Проаналізуйте розвиток бібліотекознавчої думки в бібліотеках Стародавнього Світу.

Варіант №6

1. Охарактеризуйте внесок окремих вчених у розвиток бібліотекознавства: В.І. Собольщиков, М.О. Рубакін, О.О. Покровський, Л.Б. Хавкіна та ін.
2. Визначити поняття про методи та наукову методика бібліотекознавства.
3. Підготувати стислий бібліографічний словник найбільш відомих дослідників у галузі бібліотекознавства.

Варіант №7

1. Підготувати реферат на тему «Бібліотечні об'єднання» .
2. Визначить структуру бібліотечної справи.
3. Охарактеризувати Основні принципи організації і функціонування бібліотечної справи.

Варіант №8

1. Охарактеризувати компетентнісний підхід до сучасної бібліотечної освіти.
2. Підготувати реферат на тему «Розвиток українського бібліотекознавства у ХХ ст.» .
3. Зміст поняття «функція бібліотеки».

Для нотаток

Навчально-методичне видання

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО
Методичні рекомендації

Укладач Мовчан К.М.

Тираж 10 прим.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>